

Кучеренко О.М.
аспірант Дніпропетровського ДДУВС

ГЕНЕЗИС АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СПРИЧИНЕННЯ ДТП

За роки незалежності України спостерігалась тенденція до зміни законодавства за порушення Правил дорожнього руху України, в тому числі за спричинення ДТП. За цей час змінювались норми, їх диспозиції та санкції. При цьому зміни відбувались як в сторону посилення таких санкцій, так і в сторону їх пом'якшення. Разом з тим актуальним залишається питання щодо ефективності порядку притягнення до адміністративної відповідальності за порушення Правил дорожнього руху України, що спричинило ДТП, а також виду та розміру санкцій, що застосовуються за ці правопорушення, оскільки соціально зумовленим є той закон, який є ефективним, тобто виконує охоронні та попереджувальні завдання, а також досягає своєї мети – виправлення винного і попередження вчинення як ним, так і іншими учасниками дорожнього руху порушень правил, норм та стандартів у сфері безпеки дорожнього руху. У зв'язку з цим виникає необхідність в аналізі історичного становлення та розвитку законодавства, що встановлює адміністративну відповідальність за порушення Правил дорожнього руху, що спричинило ДТП.

Сучасна адміністративна відповідальність за порушення правил дорожнього руху, що спричинило ДТП, своїм корінням походить від адміністративного законодавства СРСР та УРСР. У кінці 1980-х рр. адміністративна відповідальність за спричинення ДТП визначалась статтею 124 КУРСРпАП [1], яка складалась з двох частин. В першій частині законодавець встановив відповідальність за порушення водіями транспортних засобів правил дорожнього руху, передбачених ст. 121-123, що спричинили пошкодження транспортних засобів, вантажів, шляхів, шляхових та інших споруд або іншого майна, а так само залишення ними на порушення встановлених правил місця дорожньо-транспортної пригоди, учасниками якої вони є. До другої частини законодавець відніс інші порушення правил дорожнього руху, крім зазначених в частині першій вказаної статті, а також частинами першою і другою ст. 130, частинами першою і другою ст. 131 КУРСРпАП, що спричинили ті самі наслідки.

Частина перша ст. 124 КУРСРпАП передбачала жорсткішу санкцію, ніж частина друга, оскільки включала в себе як штраф, так і позбавлення права керування транспортними засобами. Таким чином, правопорушення, передбачені в ст. 121-123 КУпАП, законодавець виділив як ті, що мають більшу суспільну небезпечність порівняно з іншими порушеннями правил дорожнього руху.

Окрім статті 124 КУРСРпАП адміністративна відповідальність за ДТП також передбачалась і ст. 126 Кодексу. Це було ще однією законодавчою

прогалиною, оскільки в ч. 2 ст. 124 Кодексу, яка визначає інші порушення правил дорожнього руху, за які передбачено відповідальність за ДТП, про ст. 126 нічого не було сказано.

Указом Президії Верховної Ради України від 29.07.1991 «Про посилення відповідальності за порушення правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху» [2] було посилено відповідальність за порушення Правил дорожнього руху, внесено зміни та доповнено Кодекс рядом статей в сфері безпеки дорожнього руху, в тому числі і в статтю 124 КУРСРпАП, а саме діяння щодо залишення місця ДТП, до якої вони причетні, виокремлено та розміщено в новій нормі Кодексу – у ст. 122-2.

Наступні зміни до законодавства щодо відповідальності за ДТП відбувались після проголошення Україною незалежності, а саме в 1993 році, коли було прийнято Закон України «Про дорожній рух» [3]. Законодавець виділяє таку категорію учасників дорожнього руху, як пішоходи, велосипедисти, водії та інші особи, яких робить суб'єктами відповідальності за ДТП. У разі порушення Правил дорожнього руху зазначеною категорією учасників дорожнього руху, якщо це спричинить пошкодження транспортних засобів, вантажів, шляхів, шляхових та інших споруд або іншого майна, а так само залишення ними, на порушення встановлених правил, місця дорожньо-транспортної пригоди, учасниками якої вони є, такі особи несуть відповідальність за ч. 4 ст. 127 КУпАП.

Ще одна норма Кодексу, яка визначала відповідальність за ДТП як учасників дорожнього руху, так і посадових осіб, містилась у ст. 139, частина друга якої визначала порушення, передбачені частиною першою цієї статті, що спричинили створення аварійної обстановки або пошкодження транспортних засобів, вантажів чи іншого майна. Частина перша вказаної статті визначала відповідальність за пошкодження шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд, трамвайних колій, технічних засобів регулювання дорожнього руху, самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху, створення перешкод для дорожнього руху, в тому числі забруднення шляхового покриття або невжиття необхідних заходів до їх усунення та попередження інших учасників руху про небезпеку, що виникла, або невжиття службовими особами заходів щодо заборони руху підвідомчих транспортних засобів і машин на гусеничному ході шляхами, удосконалене покриття яких може бути пошкоджено.

У зв'язку з резонансними ДТП, які траплялись на залізничних переїздах, їх масштабністю, законодавець посилив відповідальність за порушення правил переїзду на залізничних переїздах, в тому числі в ч. 4 ст. 123 встановлено відповідальність за порушення правил переїзду залізничних переїздів, що спричинили створення аварійної обстановки або пошкодження транспортних засобів, вантажів, шляхів, шляхових та інших споруд.

Зміни зазнала і основна стаття, яка визначає відповідальність за ДТП. Так, частини першу та другу ст. 124 Кодексу замінено однією частиною тако-

го змісту: «Порушення водіями транспортних засобів правил дорожнього руху, крім передбачених статтею 123, частинами першою або другою статті 130 цього Кодексу, що спричинили пошкодження транспортних засобів, вантажів, шляхів, шляхових та інших споруд чи іншого майна».

Внесеними змінами до Кодексу законодавець передбачив відповідальність посадових осіб, якщо невиконання або неналежне виконання їх обов'язків призведе до ДТП. Так, відповідно до частини другої ст. 128-1 Кодексу відповідальність настає за порушення або невиконання правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності під час виготовлення та ремонту транспортних засобів і деталей до них або встановлення на них інших предметів додаткового обладнання, не передбаченого конструкцією транспортного засобу, а також під час будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів і дорожніх споруд, що спричинили створення аварійної обстановки або пошкодження транспортних засобів, вантажів, шляхів, шляхових та інших споруд чи іншого майна.

Наступні зміни до законодавства, що визначає відповідальність за спричинення ДТП, стосувались виключно санкції ст. 124 КУпАП. Так, Законом України від 07.02.1997 «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення адміністративної відповідальності у вигляді штрафу» [4] санкцію статті у вигляді штрафу розміром від одного до двох мінімальних розмірів заробітної плати замінено штрафом у розмірі «від двох до шести неоподатковуваних мінімумів доходів громадян». А Законом України від 05.04.2001 «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо відповідальності за порушення правил дорожнього руху» [5] було пом'якшено санкцію статті, а саме розмір штрафу встановлено від одного до чотирьох неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Законом України від 24.09.2008 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» [6] значно посилено відповідальність за порушення Правил дорожнього руху, також внесено зміни до норм, що визначають відповідальність за ДТП.

Вказаний Закон скасував відповідальність за спричинення ДТП відразу за трьома статтями КУпАП – 123, 126 та 127, залишивши відповідальність за всі порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, в ст. 124 Кодексу. Крім цієї статті адміністративна відповідальність за спричинення ДТП залишилась в ч. 2 ст. 128-1, а також в ч. 2 ст. 139 КУпАП.

Останні зміни до статті 124 КУпАП було внесено Законом України від 17.02.2011 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

дорожньо-транспортних пригод та виплати страхового відшкодування», відповідно до якого вказану статтю доповнено приміткою такого змісту: «Особа, цивільно-правова відповідальність якої застрахована, звільняється від адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, за умови, що учасники дорожньо-транспортної пригоди скористалися правом спільно скласти повідомлення про цю пригоду відповідно до Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» [7].

Як бачимо, норми КУпАП, які визначають відповідальність за порушення правил дорожнього руху, що спричинило ДТП, за часів незалежності багато раз змінювались, постійно вдосконалюючись. Але ст. 124 КУпАП у чинній редакції як основна норма, що визначає відповідальність за порушення правил дорожнього руху, що спричинило ДТП, на наш погляд, не є досконалою. Ця недосконалість полягає у відсутності диференціації відповідальності, оскільки порушення правил дорожнього руху, що спричинили ДТП, можуть бути різними, і нести різний ступінь суспільної небезпеки. Не можна до однакової відповідальності притягати осіб, які керували транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння та внаслідок цього спричинили ДТП чи сіли за кермо транспортного засобу, не маючи на це відповідного права, та осіб, які не розрахували безпечної дистанції внаслідок несприятливих дорожніх умов і також внаслідок цього спричинили ДТП. Вважаємо, що ст. 124 КУпАП повинна мати декілька частин, які б передбачали відповідальність за порушення Правил дорожнього руху різного ступеня суспільної небезпеки, що спричинило ДТП.

1. Про внесення змін і доповнень до Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення : Указ від 19.05.1989 № 7542-XI / Президія Верховної Ради УРСР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/7542-11>.

2. Про посилення відповідальності за порушення правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху : Указ Президії Верховної Ради України від 29.07.1991 № 1369-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1369-12>.

3. Про дорожній рух : Закон України від 28.01.1993 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 31. – Ст. 338.

4. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення адміністративної відповідальності у вигляді штрафу : Закон України від 07.02.1997 № 55/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/55/97-%80>.

5. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо відповідальності за порушення правил дорожнього руху : Закон України від 05.04.2001 № 2350-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2350-14>.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху : Закон України від 24.09.2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/586-17>.

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дорожньо-транспортних пригод та виплати страхового відшкодування : Закон України від 17.02.2011 № 3045-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3045-17>.

Молчанов Р.Ю.

ад'юнкт Дніпропетровського ДУВС

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВИ ПРО НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ У ВИГЛЯДІ ШТРАФУ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ, ЗАФІКСОВАНІ В АВТОМАТИЧНОМУ РЕЖИМІ

Відповідно до порядку розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, поліцейський встановлює особу, за якою зареєстровано відповідний транспортний засіб та виносить постанову про накладення адміністративного стягнення на дану особу. Дана постанова може виноситися без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, та надсилається їй протягом трьох днів з дня її винесення рекомендованим листом із повідомленням на адресу місця реєстрації (проживання) фізичної особи або місцезнаходження юридичної особи.

Днем отримання постанови є дата, зазначена в поштовому повідомленні про вручення її особі, за якою зареєстровано транспортний засіб, або повнолітньому члену сім'ї такої особи. У разі якщо особа, за якою зареєстровано транспортний засіб, відмовляється від отримання постанови, днем отримання постанови є день проставлення в поштовому повідомленні відмітки про відмову в її отриманні.

Дане положення Закону прогнозовано може створити певні проблеми його практичного виконання. Адже, відповідно до ч. 2 ст. 291 КУпАП постанова у справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксоване в автоматичному режимі, набирає законної сили після її вручення особі або отримання поштового повідомлення про вручення, або про відмову в її врученні. Тобто, якщо особа не отримала постанову або відмовилась від її отримання, постанова вважається такою, що не набрала законної сили. Варіантів для виникнення такої ситуації може бути безліч – особа може змінити місце проживання, переїхати в інше місто або ж навмисно уникати зустрічі з працівником пошти.

Час, який пройшов з моменту винесення постанови до моменту отримання її особою, безпосередньо впливає на виконання постанови. Давність виконання постанови про накладення адміністративного стягнення визначено